

İLİM SAHİPLERİNİN ÖZELLİKLERİ VE ZIKRULLAH

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn alâ külli hâlin ve fî külli hîn. es-Salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ evvelîne ve'l-âhirin. Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve mentebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-din. Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bu mübarek beldelerdeki şu muvakkat ikametimiz sırasında zamanımızı en hayırlı çalışmalarla geçirelim diye ikinci namazlarımızın arkasından âyet ve hadislerin, dinî mevzuların konuşulması tarzında zamanımızı değerlendirmeye çalışıyoruz.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi sevdiği amel-leri işlemeye muvaffak eylesin. Sonunda sevdiği, razı olduğu kullardan eylesin. Huzuruna sevdiği, razı olduğu, yüzü ak, alnı açıklar olarak varmamızı cümlemize nasip eylesin.

Haccımızın tesirini, hayrını, bereketini ömrümüz boyunca görmeyi ve bu haccımızın

bereketiyle ömrümüz boyunca bereketlenmeyi, şereflenmeyi cümlemize nasip eylesin.

İlmî çalışmanın kıymeti üzerinde söz söylemek istiyorum:

Kur'ân-ı Kerîm'de Mücâdele sûresinin on birinci âyetinde;

﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ

﴿دَرَجَاتٍ﴾

*Yerfe'illâhu'İlezîne âmenû minküm ve'İlezîne ütû'l-ilme derecâtin.*¹ "Allahu Teâlâ hazretleri; iman edenleri ve kendisine ilim bahşedilmiş olan bahtiyar kulları dereceler bakımından üstün kılmıştır." diye buyurluyor.

Bu derecelerin ne kadar üstün olduğu hakkında İmam Gazâlî *rahmetullahi aleyh* hazretleri İbn Abbas *radıyallahu anhümâ*'nın bir rivayetini naklediyor. İbn Abbas buyurmuş ki;

"İlim sahiplerinin, erbâb-ı ilmin, ulû'l-ilmin diğer mü'minlere nazaran diğer hayırlı

¹ 58/Mücâdile, 11.

işleri yapan, sevaplı amelleri işleyen kimsele-
re nazaran üstünlüğü, dereceleri yedi yüz
mislidir. Yedi yüz misli daha fazladır. Her iki
derece arasındaki mesafe de beş yüz senelik
yoldur.”

İmam Gazâlî, *el-Mürşidü'l-emîn* kitabın-
da bunu birinci bahis olarak kaydetmiş.

İmam Gazâlî'nin de kitabından bahis
alınca kendisinin menakıbından biraz bah-
setmek istiyorum. Babaları dindar, zahid,
âbid, sûfi bir kimseymiş. Vefatına yakın bir
zamanda hâlini anlamış ki artık ömrü yok,
sona erecek, vefat edecek, vefatı yakın. O
esnada sevdiği, ilimle meşgul, zühd ü takvâ
sahibi birisine;

“Ben ilim ehlini severdim. Yaşasaydım
çocuklarımı da ilim adamı olarak yetiştirmeyi
arzu ediyordum; ama yetiştiremeyeceğim
anlaşıldı. Hayatım sönmek üzere. İşte geldim,
işte gidiyorum. Yavrularımı sana emanet edi-
yorum. Bunları benim istediğim gibi yetiştir,
Allah'a emanet olun.” diye bir vasiyet etmiş.

Arkadaşlık ne kadar kıymetli bir şey ki o
zahid, o sûfi, mutasavvıf mübarek zât da
emanetlere çok güzel riayet eylemiş. Varlığı-

nı bu vefat eden kardeşinin çocuklarının yetişmesine harcamış. bütün imkânlarını kendisine emanet edilen o yetimlerin yetişmesine harcamış. Biliyoruz ki İmam Gazâlî büyük alim. Bir kardeşi var: Ahmed el-Gazâlî. O da büyük bir alim, O da tarihlere ismi geçmiş olan çok mübarek, meşhur bir zât. Hatta tasavvufta; “Aşk ve şevk yolunu müdafaa eder. Bu yol ile yürümek lazım diye o yolu ortaya koyup da o yolu geliştiren aşk yolu, şevk yolu, muhabbet yolu çığırını açan kişidir Ahmed Gazâlî!” diye söylüyorlar. Tasavvuf tarihinde öbür kardeşi de böylece meşhur olan bir mübarek kimsedir.

İmam Gazâlî’nin kendisi de ilimde o kadar ilerlemiş ki zamanındaki şahıslar tarafından kendisine Hücetü’l-İslâm lakabı verilmiş. Kendi kavilleri, sözleri başlı başına “İmam Gazâlî böyle buyuruyor...” deyince bir senet telakki edilmiş.

Kendisi bir rüya görmüş. O da hoşuma gitti. O rüyayı da size nakletmek istiyorum. Rüyada büyük, muazzam, nuranî bir binanın karşısında görmüş kendisini, dört kapısı varmış. Birisinde İmâm-ı Âzam Ebû Hanife, öte-

kisinde İmâm-ı Mâlik, ötekisinde İmâm-ı Şâfiî, ötekisinde İmam Ahmed b. Hanbel *rahmetullahi aleyhim ecmaîn* yazılıymış. Kapılarının üstünde o mübarek binada o isimler yazılıymış. Mübarek, nuranî bir bina. Öyle hayret içindeyken acaba bu binaya hangi kapıdan girsem diye düşünürken Seyyid-i Kâinat Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri zuhur etmiş. Yürümüş. Hücetü'l-İslâm İmam Gazâlî de onun arkasından yürümüş, İmâm-ı Şâfiî hazretlerinin kapısından binaya girmişler.

O buradan işareti almış, Şâfiî mezhebine giriş eylemiş. Şâfiî mezhebinde yürümüş. İmam Gazâlî'nin eserlerini okuyan kardeşlerimiz bunu bilsinler. O bazen “Şu şöyledir, bu böyledir...” diye hükümleri söyler. Tabii, bizim memleketimizin ahalsinin kısm-ı âzamı Hanefî'dir. O kendisi Şâfiî olduğundan Şâfiî mezhebine göre “Şu şöyledir...” dediyse kendi mezhebimizin usulüne göre kendi mezhebimizin ahkâmını bilmemiz uygun olur.

a. Makbul Bir Haccın Mükâfatı

İmam Gazâlî *Ihyâu ulûmi'd-dîn* “din ilimlerinin yeniden canlandırılması” diye muaz-

zam bir eser yazmış. Daha önceki büyük âriflerin, mutasavvıfların eserlerinden de faydalanarak; *el-Kûtü'l-Kulûb* gibi ve daha başka alimlerin eserleri gibi... Sonra bu eseri istek üzerine Farsça'ya özetlemiş. Farsça'ya özetini *Kimyâ-yı Saadet* diye adlandırılmış. Özetleyen yine kendisidir. Yine Arapça okunması zor diye, uzun diye, büyük diye, herkes büyük kitabı okuyamaz diye *el-Mürşidü'l-emîn* diye bir Arapça hülasasını yapmış. O da şu karşınızdaki bulunan kitap!

Ben seyahatte bunu yanıma almıştım. Bir kardeşimiz Abdülkadir Akçiçek diye bir zât tercüme etmiş. Onu okuyorken buradan bazı bahisleri size nakletmeyi uygun gördüm.

Çünkü biz artık hayatımızı değiştiren insanlarız, hacca gelmişiz. Hacı, makbul bir hac yaparsa anasından doğduğu gündeki gibi safveti, temizliği ile memleketine döner. Fısk ü fücra, kalp kırmaya, dili ile fiiliyle kimseyi incitmeye düşmeden, bunaltmadan Allah'ın razı olduğu, sevdiği, helal para ile bir hac yapmışsa bir insan:

«رَجَعَ كَيَوْمَ وُلِدَتْهُ أُمُّهُ»

Rece'a ke-yevmi veledethü ümmühü.

Race'a ilâ beledihî demek; beldesine anasının kendisini doğurduğu gündeki gibi günahsız olarak gidecek demektir. Defter-i âmâl bembeyaz, tertemiz oluyor. Ömrümüzde yepyeni bir hayat başlamış olacak. Allah'ın rahmetinden umarız, bizi de o zümreden eder.

Hacc-ı mebrûrun mukabili mükâfatı cennetten başka bir şey değil! Şu haccı güzel yapabilirsek şu günleri hakkıyla değerlendirebilirsek şurada iyi bir kul olabilirsek tam Allah'a sıdk ile kulluk edebilirsek; bunun karşılığı, mükâfatı cennetten başka bir şey değil!

“Haccın, cennetten başka mükâfatı yok.”

Allah onu nasip eylesin. Cennetin yolu ilim yolu olduğundan bundan sonraki ömrümüzde Kur'an'ı daha çok öğrenmeye, hadîs-i şerîfleri daha çok ezberlemeye, fıkıh ahkâmını daha dikkatli takip etmeye ve onlara daha çok riayet etmeye çalışırsınız, diye buradan bazı şeyler okumak istiyorum.

b. İlim Sahipleri Peygamberlerin Varisleridir

el-Mürşidü'l-emîn'de ilim bahsinde İmam Gazâlî *rahmetullahi aleyh* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden şunları nakletmiş:

“İlim sahipleri peygamberlerin varisleridir.”

Veraset mertebesine yakın, Peygamber Efendimiz'e o yakınlıkta, o kurbiyette; ne kadar güzel. Zaten Peygamber Efendimiz'in ilmine varisi olmak da şereflerin en yükseği!

“İnsanların en değerlisi o alimdir ki ihtiyaç sahipleri kendisine müracaat ettiği zaman onlara faydalı olur; hakkı söyler.”

Hayrı söyler. Hakkı tavsiye eder. İslâmî gerçekleri öğretir.

“Maddî imkânlar çıktığı zaman kendi menfaatini gözetmez.”

Dünyaya meyil etmez. Alim âhiret adamıdır. Mal değiştirmek için, mevki sahibi olmak için, yüksek maddî mevkiler, makamlar elde etmek için yapmaz. Kendisi dünyaya

karşı zühd ve gönül zenginliği içinde olur. Hayırlı alim budur, diyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir başka hadîs-i şerîfnde buyurmuş ki;

«الإيمان عريان ولباسه التقوى وزينته الحياء

وثمرته العلم»

el-Îmânu üryânün ve libâsuhu't-takvâ ve zînetühü'l-hayâu ve semeretühü'l-ilmü.

“İman çıplaktır, giyimlidir; çırılçıplaktır.”

Her türlü tehlikeye mâruzdur. Üşüyebilir, hasta olabilir. Güneşten yanabilir. Soğuktan da olabilir. Sonra çıplak olması da iyi değil tabii. İnsanın bedeninin de Allahu Teâlâ hazretleri örtünmeyi emretmiş. Örtünmesi gerekiyor.

el-Îmânu üryânün ve libâsuhu't-takvâ.

“İman çıplaktır. Bunun libası, örtüsü takvâdır.”

Tâkvâ sahibi olunca insanın imanı korunmuş olur.

Ve zînetühü'l-hayâu. “Süsü ziyneti de hayâ sahibi olmasıdır.”

İnsan utanacak!

«إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ، فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ»

İzâ lem testahyi fe'sna' mâ şî'te. “Eğer Allah'tan utanmıyorsan ne yaparsan yap!”

O zaman yol açık. İnsanın her türlü edepsizliği yapması mümkündür. Utanması lazım. Mü'min utangaçtır.

Birisi kardeşini yakalamış, “Bu kadar utangaç olma...” falan diyormuş Nasihat ediyormuş. Biraz gayretli ol, falan gibilerinden söylenen sözler. Bilhassa dindar gençlere böyle sözler, nasihatler biraz fazla yapılıyor. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“Serbest bırak onu! İlişme ona; çünkü hayâ imandandır.”

O utanma duygusu, güzel bir duygu. Utanmadığı zaman, ar damarı çatladığı zaman insan ejderha gibi oluyor; her türlü günahı işliyor, her türlü kötülüğü etrafına yapıyor.

Allah'tan korkmadıktan sonra demek ki iman çıplaktır. Libası takvâdır. Allah hepimize takvâ libasını nasip eylesin. O güzel libasına bürünmeyi, imanımızı onunla korumayı nasip eylesin. Hayâ sahibi olmamızı da nasip eylesin.

Günahtan utanmalıyız. Allah'ın bu nime-tini karşısında ona isyan etmekten utanmalıyız. *Kasîde-i Ebû Bekir es-Sıddîk'ta Kasîde-i Bür'e'nin başında ne güzel yazılmış:*

مِنْهُ عِصْيَانٌ وَنِسْيَانٌ وَسَهْوٌ بَعْدَ سَهْوٍ
مِنْكَ إِحْسَانٌ وَفَضْلٌ بَعْدَ إِعْطَاءِ الْجَزِيلِ

*Minhü isyânün ve nisyânün ve sehvün
ba'de sehvin*

*Minke ihsânun ve fadlun ba'de i'tâi'l-
cezîl*

“Yâ Rabbi! Şu kullarının hâli, hele hele ki şu ben kulunun hâli ne kadar acayip; ne kadar ters durumdayız yâ Rabbi! Bu kulundan sana isyan, bu kulundan unutma, bu kulundan hata üstüne hata... Sen bunları görüp duruyorsun yâ Rabbi! Hatama rağmen, kusuruma rağmen nice ihsanı sen nice ihsan etmekte-

sin. Lütuf ve ikramda bulunmaktasın. Bol bol maddî mânevî nimetlerle mazhar etmekte sin. Nimetlerine erdirmişsin!”

Muhterem kardeşlerim!

Yeri gelmişken Allah’ın *celle celâlüh* nimetini takdir etmek lazım. Bu da imanın yarısıdır. Önemli bir şeydir. Birçok kardeşimiz hacca niyet etti de gelemedi. Binlerce kardeşimiz hacca niyet etti de gelemedi. Allah biz günahkârlara nasip etti, bu yolu açtı da şu mübarek beldesine gelmeyi nasip etti. Bu çok büyük bir nimet!

c. Harem-i Şerifte Yapılan İbadetlerin Sevabı

Burada yapılan ibadetlerin sevabı yüz bin misli!

İki rekât namaz kılacak olan bir insan kendi memleketinde iki yüz bin rekâtı ne zaman kılabilir? Mümkün değil. Buraya gelmişiz, Harem-i Şerîf’e gideceğiz. Bir dolmuş parası versek buradan bir taksi parası versek bir Harem-i Şerîf’e gitsek bu para 700 misli sevaplı! Allah yolunda olduğu için yedi yüz misli, kat kat sevaplı! Orada kılınan bir namaz yüz bin misli sevaplı. Zikirler, tesbihler,

tavaflar, ibadetler, taatler ne büyük nimetin içine bizi çekmiş Allah *celle celâluh*. Ne kadar şükretsek her an gözyaşı döksek sevincimizden, o kadar hakkıdır, revadır.

d. Utanma (Haya) Kimlere ve Nasıl Olmalıdır?

Muhterem kardeşlerim!

Onun için insanın Allah'tan utanması lazım. Bizim de Allah'tan utanmamız lazım.

“Yâ Rabbi, utandım senden. Bunca ihsan ediyorsun, bunca ikram ediyorsun. Ben hâlâ nasıl günah tayım. Niye ben de bir hareket belirmiyor? Niye bir kıpırdanma yok? Niye böyle iyi bir kul olmaya bir gayret belirmedi hâlâ içimde? Niye hâlâ uyku peşindeyim? Niye hâlâ günah peşindeyim?..” diye biraz utanması lazım.

En önemli utanma, Allah'tan utanma! Âriflerden bir tanesi diyor ki;

“Ey müslüman, yalnız kaldığın zaman çeşitli günahları işliyorsun, insanların arasında kendine dikkat ediyorsun; oturuşuna, kalkışına dikkat ediyorsun. Ama yalnız kaldığın za-

man çeşitli günahları daha rahatlıkla işliyor-
sun. Nerede kaldı senin meleklere inandığın?”

Şimdi yanında melekler yok mu? İki omu-
zunda Hafaza melekleri yok mu?

﴿كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾

*Kirâmen kâtibîne ya'lemûne mâ
tef'alûne.*²

Sonra insanın her eklemine, her âzâsının
kıvrım yerine bir vazifeli melek vazifelendi-
rilmiş. İnsanın vücudunda 360 melek var. On-
dan sonra daha başka bildiğimiz, bilmediği-
miz Allah'ın nice varlıkları var. Hz. Hatice
anamız gelen varlığın ne olduğunu bilemeyin-
ce demiş ki;

“Yâ Muhammed! Hele dur bakalım.” Örtüsünü açivermiş. “Şimdi yine görüyor mu-
sun?” Örtüsünü açıyor. Tabii, karı koca hâli,
normal. Örtüsünü açiverince melek, Cebrail
aleyhisselam kaybolmuş. Resûlallah diyor ki;
“Şimdi görünmüyor.”

“Tamam, o melektir.” diyor; çünkü öyle
denemiş. Açıldığı zaman aradan çekiliveriyor.

² 82/İnfîtâr, 11-12.

Meleğk, tabii karı koca hâli olması dola-yısıyla çekiliyor. Şimdi meleklerin olduğunu biliyoruz, inanıyoruz. Her yaptığımız şeyin yazıldığını Kur'ân-ı Kerîm'in âyetleri bize bildiriyor.

﴿إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

*Innâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn.*³

Bu da çok önemli fikirlerden birisidir. Zihinden hiç çıkmaması gereken fikirlerden birisi de bu. Her şeyiniz yazılıyor. Nasıl şimdi ben konuşuyorum, karşıdan televizyona alınıyorsa nasıl bir söz çıktı mı artık insanın geri getirmesi mümkün değilse kayda geçiyorsa her işiniz de böyle yapılıyor.

Onun için Allah'tan utanmanız lazım. Nimetlerine karşı küfrân-ı nîmette bulunmak için ihsanlarına karşı isyan etmemek için meleklerden utanmamız lazım. Onlar da Allah'ın öteki insanlar gibi Allah'ın bir varlığı. İnsanların yanında hata etmiyoruz. Yalnız başımıza yapıyoruz.

³ 45/Câsiye, 29.

Birisi -herhalde ehl-i dünyadan- demiş ki; “Centilmen insan, yalnız kaldığı zaman da burnunu kurcalamayan insandır.”

Bu önemli bir ölçü! İnsanların yanında burnunu kurcalamıyor ama yalnız kaldığı zaman da kurcalamıyorsa centilmendir.

“Ama nasıl temizleyeceğim?”

Burnuna su verirsin, yumuşatırsın birkaç defa yıkarsın. O kendisi çıkar yine, her şeyin bir âdâbı var. İnsanın kendisinin, kendisine de saygısı olması lazım. Kendisine saygısını çiğnetmemesi lazım. Kendisi kendisine karşı saygılı hareket etmesi lazım ki kendisi ile yüzgöz olmasın. Kendisine de hürmet etmesi lazım, kendisinin bildiği yerde hata etmemesi lazım.

Allah bize hayâyı nasip etsin. Çünkü iman çıplaktır. Libası takvâdır. Ziyneti hayâdır. Bir bir şeye sarılmak; hasıra, kilime, ihrama, çarşafa veyahut herhangi bir örtüye sarılmak var bir de güzel bir libas giyinmek var. İyi bir terziden halis, yumuşak bir kumaştan. Tabi ziyet başka. Düz örtünmek başka, tahta perdenin arkasında durmak başka; ama ziyet hayâdır.

Onun için Allah hepimize hayâ duygusunu nasip etsin, utanma duygusunu nasip etsin.

Değerli kardeşlerim!

Ve semeretühü'l-ilmü. "İmanın semeresi, meyvesi ilimdir."

Meyvesi ilimdir, bu kadar önemli bir şeydir. Meyvesiz ağacın kıymeti olmaz. Yine mutasavvıflardan bir tanesi diyor ki; "Meyvesiz ağacı keserler yakarlar."

Onun için Allah hepinizi ilme karşı bir zevk ve şevk duyanlardan, hiçbir vaktini boş geçirmemek için uyanık olanlardan eylesin. Alimlerin hayatlarını yazan bir kitapta dikkatimi çekmişti, adını unuttum. O alim ömründe katı yiyecek yememiş. Hani ekmek, et... böyle ağzına alacak çiğneyecek, çiğneyecek, ondan sonra yutacak. Hep çorba gibi bir şey içermiş. Çiğnemekten dolayı vakit zâyî oluyor diye ömründe katı yiyecek yememiş. Birisinin hayatını böyle okumuştum.

Yürürken dahi kitap okurmuş. Kitabı alırmış yanına, yolda yürürken nasılsa bir mesafeye gidecek. Yolda dahi kitap okurmuş. Bizim nice zamanlarımız geliyor geçiyor, ya-

tıyoruz kalkıyoruz. Uyusa yine günah yok. Normal vakitte insan uyusa yine günah yok. Karşı karşıya geçiyoruz da gıybet ediyoruz. Karşı karşıya geçiyoruz, günahla vakit geçiriyoruz. Allah bize hayâ versin, iman versin, takvâ ve ilim versin.

Peygamberlerin makamlarına insanların en yakın olanları alimler, ondan sonra cihad ehlidir. Peygamberlerin makamlarına en yakın olanlar alimlerdir. Ondan sonra erbâb-ı cihaddır. Alimler insanlara peygamberlerin getirdiği hakikatleri anlatmışlar ve o vazifeyi yüklenmişlerdir. O bakımdan mertebesi en yüksek oluyor. Savaş ehli de peygamberlerin getirmiş olduğu hakikatleri zalimler, kâfirler, müşrikler çiğnemesin, yok etmesin diye mücadele vermişlerdir. Ama ilk mertebe daha yüksek oluyor.

İlim sahibi, alim yeryüzünde Allah'ın emindedir. Yani kullarını kendisine emanet ettiği, güvendiği kimsedir; o bakımdan mertebesi böyle yüksektir. “Kıyamet günü şefaathakkı önce peygamberlere tanınır. Ondansonra alimlere tanınır. Ondansonra şehidlere tanınır.” diyor, Peygamber *sallallahu aleyhi*

ve sellem Efendimiz. Buradan anlıyoruz ki peygamberlerden sonraki şehidlerden önceki, şehidlerden evvel gelen makam alimlerin makamıdır.

e. En Yüksek Makam İlim Makamıdır

Rütbetü'l-ilmî ale'r-rüteb.

Peygamberlik Allah'ın seçmesi ile vermesiyedir. Peygamber Efendimiz'den sonra da peygamber gelmeyeceğini de biliyoruz. O bakımdan o bizler için mümkün değil; ama ilmi Allah isteyene verir. sıdk ile aşk ile şevk ile ihlâs ile; "Yâ Rabbi! Beni cahil etme, bana ilmini ver, bana yolunu göster. Bana bilmediklerimi öğret, beni dinde fakih kıl!.." diye, aşk ile sıdk ile isterse ilmi isteyene veriyor Allah *celle celâluh*.

Ama peygamberlik makamı istemekle olan bir şey değil! Onun için en yüksek makamı olan ilim makamına hepiniz rağbet edin ve ona gayret edin! İnşallah bundan sonraki ömrünüzde bu sözler hiç hatıranızdan çıkmaz.

Ebû'd-Derdâ *radiyallahu anh* buyurmuş ki;

“Her kim erkenden, günün evvelinde kalkıp ilim tahsiline koşarsa bu, cihaddan daha üstündür. Bunun cihad olmadığı görüşünü savunursa bir kimse onun aklı ve ilmi kısadır!”

O bakımdan şu mübarek yerde, şu mübarek günlerde ilim öğrenme hususunda hepimizde bir büyük gayret olmasını temenni ediyorum. Aşr-ı Zilhicce'dir. Zilhicce'nin mübarek ilk 10 günüdür.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri Muaz b. Cebel *radıyallahu anh*'ı Yemen'e vazifeli olarak gönderdi, vali olarak gönderdi. Oranın yetkili, salahiyetli kişisi oldu. Hem irşad vazifesi hem idare vazifesi; burada hepsi birden olmuş olduğunu görüyoruz. Ona dedi ki;

“Senin elinle Allah'ın bir kimseye hidayet etmesi, müslüman olması, bir kimsenin senin telkininle, öğretmenle onun hak dini kabul etmesi senin için dünya ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlıdır!”

Muaz b. Cebel *radıyallahu anh*'ten yine rivayet edilmiş ki; “Allah için öğrenilen, tahsil edilen ilim bir ziynettir, güzelliştir. İlim

talebi ibadettir. Karşılıklı ders müzakere etmek tesbihe benzer. İlmi anlatmak, cihaddır. İlim öğretmek sadakadır. İlmi ehline vermek kurbiyettir, kurbandır.”

Hani Allah rızası için bir şey veriyoruz, ehline vermek!

Muhterem kardeşlerim!

İlmi ehlinden esirgememek lazım. Bir Hüsrev Hoca'dan bahsediyorlar ki Hüsrev Hoca dinî ilimlerin yasak edildiği zamanda rahmetli, Fatih Camii'nde ders vermiş. Çok celaleli bir kimse imiş. Hiçbir talibe, ilim isteyen kimseye red cevabı vermemiş. Anlatmışlardı ama kim olduğunu şu anda şey yapamayacağım.

Bazıları; “Hocam, bizim vaktimiz müsait değil, başka zamanımız yok. Geceleyin gelsek bize ders verir misin?” demişler. “Gelin.” demiş.

Birisi demiş ki; “Sabahleyin gelsek ders verir misiniz?” “Veririm, gelin.” demiş. Hüsrev Hoca'nın; kıza erkeğe, yaşlıya gence ilmi öğretmek hususunda müstesna bir numune olduğu anlaşılıyor. Allah rahmet eylesin.

Bazı mutasavvıf geçinen kimselere de kı-zarmış. Muteřeyyih dediğimiz kimselere a-tarmış. Fakat bana bunu anlatan kimse - bilmiyorum isminin zikredilmesini ister mi-
"Kendisi elimden tuttu. Abdülaziz Hocaefen-dimiz'e götürdü. Elimden tuttu. Bak, bu hoca eli öpülecek, bađlanacak hocadır, diye bizzat kendisi getirdi." diyor.

Abdülaziz Hocamız da *Ramuz*'un tercü-mesini yapan; [Mehmed Zahid Kotku] Hoca-mız'dan önceki makamın sahibidir.

Bir de ilmi nâehle vermemek vardır. Ehli olmayan, ilme ismi istismar edecek olan, kö-tüye kullanacak olan kimseye de ilmi öğret-memek vardır.

Onun da misalini şununla anlatayım: Be-yazıd Kütüphane-i Umumiyesi'nin bir müdürü İsmail Saib Efendi diye bir zat varmış. Büyük eserleri neşredildi, oradan ne kadar büyük alim olduğu anlaşılıyor. Avrupalı bir iki profe-sör, kendisinden ders almak istemişler. Red cevabını yapıştırmış. Ben gayrimüslime ilim öğretmem, demiş. Reddetmiř. Profesörler geliyorlar, kendisinden ilim öğrenmek istiyor-lar, reddetmiş.

Nasıl alimmiş?

Beyazıt Kütüphanesi-i Umumiyesi büyük kütüphane! İsmail Saib Hoca'ya bir mesele sorarlarmış. Anlatırmış meseleyi de; “Evladım! İkinci dolabın üçüncü rafında, sağdan itibaren yedinci sırada şu renkli kitabı al, şu sayfasına git, oku!..” dermiş. Açarlarmış. Hakikaten o bahis orada. Böyle bir alim kimse imiş.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* gibi kedileri çok severmiş. Beyazıt Kütüphanesi kedi doluymuş, onlara bakacağız. Anlatıyorlar o eski hâllerini.

Ehline vermemenin misali bu. Müsteşrik adam, adam belki para teklif etmiştir. Belki kendisine her türlü imkânı sağlayabilir. Demiş ki;

“Ben gayrimüslime, nâehle ilim öğretemem!”

Sonuç: Bizim edebiyat fakültesinde tanıdığımız iki Alman vardı: Birisi Hellmut Ritter, ötekisi Oscar Rascher. Dinî ilimlerde, Arabî ilimlerde tahsil yapan Avrupalılar'a oryanta-

list diyorlar. Oryantal dans falan vardı, o ayrı.

Bir de oryantalist diyorlar. Orta şarkın İslâmî ilimleri ile meşgul olan ilim erbabı demek. Hellmut Ritter dünya çapında meşhur bir kimse. Oscar Rascher da meşhur bir kimse. Bu ikisi de müslüman olmuş! Oscar Rascher, Osman ismini aldı. Biliyorum, İslâm İlimleri Kütüphanesi'nde çalıştığı zaman kendisi ile tanıştık. Yaşlı bir kimseydi. Gözlüklü bir kimseydi. Arap edebiyatını ezbere bilirdi. Çok güzel bilgisi vardı.

Hellmut Ritter de bizim hocamızdı. O da hakikaten müslüman olup olmadığını, mükâfatını-cezasını Allah verecek o ayrı da derste bize kendisi söyledi: “Ben Şâfiî mezhebindenim. Çünkü Hocam İsmail Saib Hoca Şâfiî idi.” dedi.

Oradan anlaşılıyor ki İsmail Saib Hoca, “Müslüman olmayana ders vermem.” deyince ya zahiren ya da hakikaten müslüman olmuş adamlar.

Biz derste biraz hıristiyanlara çattık: “Teslis akidesi olur mu; ama Allah'ı üç düşünmek, Hz. İsa'ya ‘Allah'ın oğlu’ demek olur

mu?..” dedik. Orada kendisi bize katıldı; tenkit etti. “Mecazen söylemiş olabilir.” falan dedi. Hristiyanların teslis akidesine de inanmadığını gösterdi.

f. İlimin Faydaları

Muhterem kardeşlerim!

“İlmi ehline vermek sadakadır.”

İlim, yalnızlık halinde insanın ülfetidir. Bir insanı bir yere kapatsalar 40 yıl dışarıya çıkartmasalar dışarıyı görmek istemez. Yanındaki kitapları olsun yeter ki! Dünyayı gözü görmek istemez. Elhamdülillah, o kitaba bakar, bu kitaba bakar, Cennet gibi, cennet bahçesi gibi... Vaktini geçirir, dışarısını canı bile istemez. Sonra ıssız yerlerde arkadaşdır. İlim, darlıkta genişlikte önderdir. İyiler yanında vezirdir. Arkadaş yokluğunda dosttur. Cennet yolunun nurudur. Allah bir kavmi ilim ile yükseltir, hayra önder kılar. Onlara başkaları bakar, hidayete ererler. İbret alırlar ve alimlerin ilmine ve onların derecelerine melekler de hayran olur. Kanatları ile onları okşarlar, kanatlarını üstlerine gererler. İlim erbabının üstüne gererler; yaş, kuru her şey onları tesbih eder. Yaş, kuru her şey demek;

ağaçlar, çiçekler, cansızlar, canlılar, hücreler, moleküller, atomlar demek. Her şey onlar için tesbih eder.

Alimler kâinatın sevgilisi oluyor. Mertebesi böyle yüksektir. Denizlerin balıkları ve diğer mahlûkları, karaların toprakların diğer yaratıkları, böcekleri, hayvanları, diğer mahlûkatı semanın, göğün varlıkları, yıldızları onların afv u mağfiret olmasına dua eder.

Ebu'd-Derdâ *radıyallahu anh*'ın ilim hakkındaki rivayetinin devamını söylüyorum:

Çünkü kalpler ilimle körlükten kurtulur, hayat bulurlar. İlimsiz kalp ölüdür. İlimle kalp dirilir. İlimsiz insanın kalbi kördür, ilimle görür hâle gelir. Nura kavuşur, zayıflıktan kurtulur. Kuvvet bulur. Bir kul ilim sayesinde salih kulların, iyi kulların rütbesine yükselir. Yüksek makamlara çıkar. İlmî tefekkür, oruç gibidir. Derslerini yapmak namaz gibidir. Allah'a ilimle itaat olunur ve güzel ibadet edilir. Tevhit yoluna ilimle girilir, kötülüklerden sakınmak ilimle olur. Akrabalar arasında bağ ilimle sağlanır.

O bir öncüdür, amel ona uyar. Saadet defterine yazılanlara ilim, ilhamla gelir. Şe-

kavet defterine yazılı olanlar da ondan mahrum olurlar... diye ilimle ilgili şeyleri böylece size nakletmiş oldum.

Âcizane yapmış olduğum konuşmalarda kardeşlerime şöyle diyordum:

Her gün bir âyet okusanız ki bir âyet az bile; insan beş âyet, on âyet okur. Bir senede 300-400 âyet eder. Beş tane okursanız artık 365'le çarpacak olursak 1800 âyet olur.

Kırk hadis öğrenenle ilgili “Allah onları alimler cümlesine yazacak, kıyamet gününde alimlerden sayılacak...” diye bazı rivayetler vardır. Rivayetin sıhhati üzerine çeşitli sözler söylenmiştir. Ama her gün bir hadis ezberlemiş olsa insan kırk hadisten kat kat fazla hadis sahibi olmuş olur.

İmam Nevevî, o büyük hadis alimi de *Er-baîn-i Nebeviyye* diye kırk hadis yazdığına göre demek ki o da onu sahih görmüş oluyor.

Allahu Teâlâ hazretleri şöyle her gün birkaç âyet öğrenmeyi, her gün birkaç hadis öğrenmeyi, bir defter tutup onları yazmayı nasip etsin. Her gün bir de bir alimin, bir kâmilin, bir peygamberin, bir sahabinin, bir

mübarek zatın hayatından bir menkıbe yazmalı. İnsan, defterine yazmalı bulunmalı. İnsanın hatırında yer almalı. Böylece inşaallah bizi Rabbimiz bundan sonraki ömrümüzde ilimle meşgul olanlar, ilim talep edenler, alim olanlar zümresine yazar da biz de o zümreden haşroluruz. Bu ballandıra ballandıra İmam Gazâlî hazretlerinin kitabına yazdığı, bizim de size naklettiğimiz makamları mertebeleri, sevapları dereceleri biz de elde etmiş oluruz. Allahu Teâlâ hazretleri yardım eylesin.

g. Zikir, Allah'ı Zikretmenin Faydaları ve Zikir Çeşitleri

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mübarek hadislerinden de birkaç tanesini yâd etmiş olalım:

«مَا مِنْ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَفَّتْ بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ،

وَوَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةَ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ،

وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. ت حَسَنٌ صَحِيحٌ، ه عَنْ

أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدٍ مَعًا.»

Mâ min kavmin yezkürûnallâhe illâ haf-fet bihimü'l-melâiketü ve ğaşiyethümü'r-rahmetü ve nezelet aleyhimü's-sekînetü ve zekerehümullâhu fîmen indehu.

İlmi güzelce anlattıktan sonra açtığımız hadis kitabındaki hadîs-i şerîf de zikirle ilgili olarak geldi. Ebû Said el-Hudrî *radiyallahu anh'ten* İbn Mâce *rahmetullahi aleyh* rivayet etmiş:

Mâ min kavmin yezkürûnallâhe illâ haf-fet bihimü'l-melâiketü. “Hiçbir topluluk, kavim yoktur ki -kavimden maksat örfî özellik mânasında değil de birkaç kişiye kavim, topluluk- Allah'ı zikreden hiçbir topluluk yoktur melekler onları çepeçevre çevrelemesin!”

Hani bir şeyi seyrana gelen insanların etrafında toplandıkları gibi melekler, Allah'ı zikreden o insanların etrafında çepeçevre çevrelenirler demek oluyor.

Ve ğaşiyethümü'r-rahmetü. “Allah'ın rahmeti, rahmet-i ilâhî onları ğaşyeder. Kap-lar, örter, bürür.”

Rahmet bürür, Allah'ı zikreden kimseler Allah'ın rahmetine bürünürler.

Ve nezelet aleyhimü's-sekînetü. "Onlara gökten sekinet iner." *Ve zekerehümullâhu fîmen indehu.* "Allahü Teâlâ hazretleri; zikreden bu kulları, yanındaki mübarek, mukarreb varlıklarına, meleklerine, yüksek dereceli meleklerine gösterip yâd edip zikreder."

"Bak bu kullarıma!" Gafil değiller, cahil değiller. Benim zikrinle meşguller diye mübahât ederek, övünerek onlardan bahseder." diye bu hadîs-i şerîf.

Muhterem kardeşlerim!

Bu hadîs-i şerîf, ilk mânası ile hemen görüleceği gibi zikri metheden bir hadîs-i şeriftir. Onun için sizlere zikir ile ilgili birkaç söz söylemek istiyorum.

Zikir sözü, *nisyan* sözünün mukabilidir. Arapça'da *nisyan* "unutmak" demek, *zikir* "unutmamak, hatırdaki tutmak, hatırlamak" demek. Allah'ı zikretmek de Allah'ın hatırında olması demek. Allah'ın emrinin, nehyinin, hükmünün hatırında olması; insanın Allah'ın kendini gördüğünün idrakinde olması demektir ki bu ihsan makamıdır.

“Sen O’nu görmüyorsan da O seni görüyor.”

O şuurda oldu mu insan, makam-ı ihsân derler. Çok yüksek makamdır. İşte zikir hâli budur.

Ama zikir hâli birden insanda hâsıl olmaz. Yani Allah’ın varlığı, birliği kendisinin yanında olduğu, kendisine murakabe ettiği, gözlediği hususunda devamlı bir şuur hâli ki biz buna bizim Nakşî tarikatında *hûş der dem* derler, her nefes alışverişte şuur ile olmak, uyanık olmak, gafil ve lâhî olmamak demek. Bu birden olmaz, onun için alimlerimiz demişlerdir ki;

ez-Zikru bi’t-tezekkürî. “Zikir hâli, bu murad edilen, istenilen hâl sun’i olarak zikir ede ede olur.”

Lâ teşbih ve lâ temsil bizim kendi dünyamızdan misal vererek anlatmak gerekirse eskiden kamyonlar hemen çalışmazdı. Muavin kamyonun önüne geçerdi. Bir çubuk sokardı, bütün gücüyle bir iki döndürürdü. Gırgır, gırgır, gırgır... Nihayet şoför de içerden ona göre marşa basardı ve motor çalışırdı. Pata pata pata çalışmaya başladı. Şimdi bu işi yapmak

zor olduğundan bir elektrik motoru koymuşlar, akü koymuşlar. O marş dinamosunu o elektrik motoru çalıştırıyor. İlk önce o motoru çalıştırıyor. Ondan sonra motor, kendisi çalışmaya başlıyor.

Zikirde de insan tezekkür ede ede zikri külfet ile yapa yapa *Allah Allah* diye diye, *lâ ilâhe illallah* diye diye zikir insanın içine yerleşir ve hakiki zikir hâli ondan sonra hâsıl olur. Bu şuna benzer:

«الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ»

el-İlmu bi'-taallümi. “İnsan anasından âlem doğmaz. İlmî öğrenene öğrenene, meşakkatle, çalışsa çalışsa elde eder.”

el-İlmu bi'-taallümi.

Hiçbir şey bilmiyordu, ailesinden bir şeyler öğrendi. Mektebe gitti. İlk mektep de bir şeyler öğrendi. Orta mektebe gitti, daha yüksek mekteplere gitti. Orada başka şeyler öğrendi öğrendi. Gittikçe alim oldu.

İnsanda ilim birden hâsıl olmuyor, taallüm ile oluyor. Zikir hâli de birden tahakkuk etmiyor insanda, tezekkür ile oluyor. Onun

için zikir vazifesine müdâvemet etmesi lazım geliyor insanların ki tezekkür ede ede, ede ede zorlama ile marş motoru ile çubukla çevire çevire zikir yapa yapa zikir kendisi çalışır hâle gelsin. İnsanın kalbi devamlı kendiliğinden zikreder hâle gelsin. Aklı; şuur, uyanıklık hâli kendisinde hâsıl olsun. Zikr-i müdâm hâli kendisine tahakkuk etsin diye o gerekiyor.

Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm'in kendisi zikirdir:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

*Innâ nahnu nezzelne'z-zikre ve innâ lehu le-hâfizûn.*⁴

“Biz serâpâ, tepeden tırnağa zikir olan Fâtîha'sından muavvizeteynine kadar zikir olan mübarek kitabı tepeden tırnağa, her harfine kadar zikir olan bu kitabı biz indirdik, biz koruyacağız. Buna kimse zarar veremez; bunu kimse yeryüzünden kaldıramaz. Bunu kimse yok edemez. Allah'ın nurunu kimse söndüremez. Bunu biz koruyacağız.” mânasına gelen âyet-i kerîmede Kur'ân-ı Kerîm'ee zikir adı verilmiş.

⁴ 15/Hicr, 9.

Innâ nahnu nezzelne'z-zikre. “Kuran’ı biz azîmüŝŝân indirdik. Bu zikir olan zikri biz indirdik. Kur’an’ı biz inzal eyledik.” *Ve innâ lehu le-hâfizûn.* “Biz, onu sonuna kadar da muhafaza edeceğiz. Kimse harfine zarar veremeyecek.”

“Eğer, herhangi bir kimse kalkıp da Allah’ın demediği bir şeyi demiş gibi ona şey yapmış olsaydı şah damarını kopartırdık!”

Allah “Kopartırdım.” buyuruyor. Kendisinin nâmına bir şey yapılmasına müsaade etmezdi. O bakımdan Kur’ân-ı Kerîm’in kendisi zikirdir. Binaenaleyh, siz Kur’ân-ı Kerîm’le meşgul olunca zikirle meşgul olmuş oluyorsunuz. En güzel, en yüksek zikirlerden birisi Kur’ân-ı Kerîm’dir.

Harem-i Şerîf’e gittiğiniz zaman bir hatim indirin, demiştim. Mümkünse orada bir hatim sürün. Haccınız esnasında Kâbe’nin karşısında Mescid-i Harâm’da bir hatminiz olmuş olsun. Umulur ki Allah’tan yüz bin hatim yerine geçer! Biraz gayret edin, orada çok durun, öğlen ile ikindi arasında, akşamla yatsı arasında yatsıdan sonra biraz kalarak, köşeye çekilerek tamamlamaya çalışın.

Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemeye çalışın. Ezberlerinizi canlandırmaya çalışın. Unuttuklarınızı hatırlamaya çalışın. Kur'ân-ı Kerîm zikirdir, bu hükme dâhildir. Melekler yine üstünüze kanatlarını gerer. Rahmet-i ilâhî sizi yine kaplar. Sekinet size gelir ve Allahu Teâlâ hazretlerinin methine, mübahâtına mazhar olan kullar olursunuz.

Sonra namaz da zikirdir. Zaten *Allahu ekber* diye başlıyor; *Subhaneke Allahümme* diye devam ediyor. *Elhamdülillah*, okunuyor. Tesbihleri ile tahiyat ile her şeyi ile namaz da zikirdir. Namaz da güzel zikirdir. Onun için bazı âyet-i kerîmelerdeki, namaz denilecek yerde zikir diye adlandırılır.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾

*Yâ eyyühellezîne âmenû izâ nüdiye li's-salâti min yevmi'l-cumu'ati fe's'av ilâ zikrillâhi ve zerû'l-bey'a.*⁵

Veyahut;

⁵ 62/Cuma, 9.

﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

*Ve le-zikrullâhi ekber.*⁶

“Allah’ın namazı, bu zikir olan namaz çok önemlidir; bunu hiç ihmal etmeyin!” mânasına gelir, Namaz da zikirdir. Biz nama-za durduğumuz zaman da güzel bir zikir vazifesini girmiş oluyoruz.

Allahu ekber dediğimiz andan selam verinceye kadar zikir hâlinde olmuş oluyoruz. O da güzel.

Muhterem kardeşlerim!

Bir de bir insan camiye erken gitmeli. Çünkü namaza intizar hâlindeyken namaz kılınacak diye beklerken de insan namazda sayılıyor. O da büyük bir şeref. Namaza erken gitti mi insana başlıyor, sevaplar kendisine güldür güldür gelmeye.

Neden?

Namazı beklediği için namazda sayılıyor. Namazı beklerken namazda sayıldığı için böylece zikir hâli olmuş oluyor.

⁶ 29/Ankebût, 45.

Öteki *Elhamdülillah, Subhanallah, Allahu ekber, lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah* veya *bismillâhirrahmânirrahîm* veya *estağfirullah el-Azîm* veya *lâ ilâhe illallah* veya *Yâ Hayyu yâ Kayyûm, Yâ Latîf; Esmâü'l-Hüsna'*dan herhangi birisi... Bunlar da zikrin mâruf, herkes tarafından bilinenleridir. Bu hepsine şâmildir.

Allahu Teâlâ hazretleri, bizim dilimizi zikirden uzak etmesin. Kalbimizi zikrinden gafil etmesin. Dili zikirli, kalbi şükürlü, uyanık, has müslümanlar olmayı nasip eylesin.

Kur'ân-ı Kerîm'de münafıklardan bahsedilirken sıfatları sayılıyor sayılıyor da bir de deniliyor ki;

﴿وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾

*Ve lâ yezkürûnallâhe illâ kalîlen.*⁷ “Münafıkların bir vasfı da bunlar Allah'ı çok az anarlar. Az gelir hatırlarına, zorlama ile gelir. İtme ile kalkma ile gelir.”

Namaza kalkacaklar, fırsat bulsalar kalkmazlar ama bizim şimdi bu devrimizdeki

⁷ 4/Nisâ, 142.

gibi küfrün galip olduğu ülkelerde “Namaz kılmazsam kılmıyorum. Sana ne!” der, diklenir. Bir de bir şey diyemezsin; ama namaz kılmanın mecburî olduğu yerlerde namaz İslâm’ın şiarı olduğundan kılacak.

“Ama namaza kalktığı zaman tembellene tembellene kalkarlar. Sallana sallana, istemeye istemeye, ite ite kalkarlar.”

Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efendimiz’e emretmiş. Peygamber Efendimiz de buyuruyor ki;

«أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ،
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ»

Ümirtü en ükâtilü'n-nâse hattâ yeşhedû en lâ ilâhe illallâhu ve enne Muhammeden resûlullâhi ve yukîmû's-salâte ve yû'tû'z-zekâte.

“Ben insanlarla Allah’tan başka ilah olmadığına, benim O’nun elçisi, peygamberi olduğuma inanıncaya kadar namaz kılıp, zekâtları verinceye kadar cihad etmem,

mukâtele etmem, savaşmam bana emrolundu. Bunu yaptıkları zaman benden kendilerini korumuş olurlar. Yapmacık yaparlarsa inandırmadan yaparlarsa korunmak için yaparlarsa Allah bilir; ama benden kendilerini kurtarırlar. Âhirette hesaplarını Allahu Teâlâ görür.” buyuruyor.

Onun için Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in “Savaşırım!” dediği zümre namaz kılmayanlar! *Lâ ilâhe illallah* diyecek, *eşhedü en lâ ilâhe illallah* diyecek, *eşhedü enne Muhammeden Resûlullah* diyecek; sonra namaz kılıncaya, zekât verinceye kadar savaşacak. Öyle bildiriyor.

Muhterem kardeşlerim!

Buradan kendi dünyamıza, kendi günümüze gelecek olursak bizim namaz kılmayan hanımlarımızın hâli ne olacak? Bizim namaz kılmayan çocuklarımızın hâli ne olacak? Bizim namaz kılmayan akrabalarımızın hâli ne olacak? Bizim namaz kılmayan dostlarımızın hâli ne olacak? Resûlullah Efendimiz, “Ben onlarla savaşırım; kalıncaya kadar!” diyor.

Bizim onlara hiç bir nasihatimiz olmayacak mı? Bizim onları biraz namaz kılmaya

alıştırmak için, şöyle birkaç çift sözümüz olmayacak mı? Doğru yola çekmek için bir gayretimiz olmayacak mı? Onlara hafif, tatlı, ekşi, tuzlu bir muamelemiz olmayacak mı? Çocuğumuza böyle bir gayretimiz olmayacak mı?

“Dokunma ona, çocuktur daha; sıhhati bozulmasın, namaz kılmasın...”

Öyle şey olur mu? Namaza sen küçükken onu alıştırmazsan o büyüyünce kılar mı? Delikanlı olduğu zaman yanaşır mı? Evden kalkar gider, sen onun nerede olduğunu bile takip edemezsin. Sinemaya mı gitti, Arkadaşlarıyla futbol oynamaya mı gitti; ama gitti. Ne yaptığını bilemezsin. Küçükten yetiştireceksin. Ağaç yaş iken eğilir. Namaza oradan alıştıracaksın, namaz kılmadığı zaman çocuk korkacak. Başıma bir felaket gelecek, diye ödü patlayacak. O haşyet duygusu onun içine girecek.

Onun için Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi zikrinde dâim olanlardan, namazında dâim olanlardan eylesin.

“Yâ Rabbi; beni namaz kılıcı kullarından et! Zürriyetimi de namaz kılan insanlar eyle!

Beni muttakîlerin ecdadı, imamı önder, başkanı eyle!” diye dua et! Kur’ân-ı Kerîm’de bize öğretilen dua öyle. Kendimiz namaza dikkat edelim.

Namaz dinin direğidir. Namaz iyi müslüman olmanın ilacıdır, çaresidir. Sevdiklerimiz, yakınlarımıza da namazı kıldırma hususunda her türlü politikayı uygulayalım. Demin söylediğim gibi sertlik olabilir, ikram olabilir, hediye olabilir, tatlı dil olabilir. İkaz olabilir, cebren olabilir, kahren olabilir, kerhen olabilir... Ne olursa olacak, benim yanımda namazı kılsın da ondan sonra kalbinden fesatsa Allah bilir. Ondan sonra Allah cezasını verir. Ama sorumlu olarak “Kendinizi ve aile efradınızı cehennem ateşinden koruyun!” diye Allah size emretmiş, vazife vermiş olduğundan onlara namaz kıldırma durumundasınız.

En çok kızlar kaytarıyor. Onların bir âdet hâlleri falan oluyor. Âdet hâlleri olduğundan “Kız namaz kıl!” dediği zaman annesi bitiriyor. Geliyor, diyor ki; “Karışma!” Mâzereti var, demek istiyor. “Karışma!..” diye diye bu sefer kızlarını namaz kılmasına karışmama babalarının [alışkanlığı] oluyor. Nemelazım,

karışıp da mahcup olmayayım falan diye yapmıyor.

İkide bir de sıkıştırarak: Bu âdet gördüğünden mi namaz kılmıyor yoksa tembelliği âdet edindiğinden mi namaz kılmıyor? Onu sıkıştırarak. Sabah namazında nerede bu, niye kılmıyor diye takip edecek. Ortalığı velleveye verecek, kapıları hızlı çarpacak, zili çalacak. Sabahleyin namazın kılınması sırasında kimseyi uyutmayacak. Gece uyusunlar, erken yatsınlar. Gündüz yatsınlar, Allah'ın emrettiği zamanda ayağa kalsınlar diye gayret edecek. Çünkü hadîs-i şerîften Peygamber Efendimiz'in Allah tarafından kendisine verilen vazifesi bu olduğunu öğreniyoruz.

h. Müminin İki Kapısı

«مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَهُ بَابَانِ، بَابٌ يَصْعَدُ مِنْهُ عَمَلُهُ،
وَبَابٌ يَنْزِلُ مِنْهُ رِزْقُهُ، فَإِذَا مَاتَ بَكِيَ عَلَيْهِ»

*Mâ min mü'minin illâ ve lehû bâbâni:
Bâbun yes'adu minhü ameluhu ve bâbun yenzilü minhü rızkuhu fe-izâ mâte bekeyâ aleyhi.*

Bu hadîs-i şerîfi İmam Tirmizî *rahmetullahi aleyh*, Enes *radiyallahu anh*'ten rivayet etmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

“Hiçbir müslüman yoktur ki onun iki kapısı olmasın, her mü'minin iki kapısı vardır. Bir kapısı vardır; işlediği salih ameller, iyiler, kötüler oradan dergâh-ı izzete gider. Bir kapısı da vardır; gökten rızkı iner, rızkının hükmü iner!”

“Şu nasip olacak, şu nasip olacak. Mekte'ye gidecek. Aziziye'de oturacak. Sabahleyin şu yemeği yiyecek, akşamleyin bunu yiyecek. Zemzemleri lıkır lıkır içecek...”

Nasip işte. O rızkı öyle o kapıdan iner. Ameli beriki kapıdan dergâh-ı izzete ref olur.

Bu iki kapı, o kul vefat ettiği zaman ağlaşırlar. Bizim sahibimiz vefat etti diye ağlaşırlar. Ameli çıkmıyor, rızkı inmiyor diye ağlaşırlar, diye Peygamber Efendimiz bildirmiş.

Göğün kapıları olduğunu hadîs-i şerîflerden biliyoruz. Hadîs-i şerîflerden göğün kapıları olduğunu biliyoruz. Bu kapılardan geçişin kolay olmadığını biliyoruz. Salih amellerin de,

işlenen amellerin de kolaylıkla yukarı çıkma-
dığını biliyoruz. Bazı amellerin kapılardan
geri döndürüldüğünü, reddedildiğini hadîs-i
şerîflerden biliyoruz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in
miraç hadisinde birinci semanın kapısına gel-
diği zaman vazifeli, müvekkel melek; “Sen
kimsin?” diye soruyor. O semanın koruyucusu,
kapıcısı, bekçisi olan melek; “Kimsin sen?”
diyor. “Ben Cebrail'im.” diyor. Demek ki ta-
nımıyor, soruyor.

“Kimsin sen?”

“Ben Cebrail'im.”

“Peki, yanındaki kim?”

“Yanımdaki Allah'ın elçisi, habibi Mu-
hammed-i Mustafâ'sı; miraca çıkıyor!”

“Ona, buradan geçmesine müsaade edil-
di mi?”

“Müsaade olundu.”

O zaman; kapı açılıyor. Birinci semayı
geçiyorlar. Buradan anlaşılıyor ki semanın
kapıları var. Bu hadîs-i şerîften de anlıyoruz

ki her insanın semada bir rızkının geldiği, amelinin çıktığı kapısı var.

Çevremizde de bilmediğimiz neler var!

“İnsanlar uykudadır, öldüğü zaman gözlerden perdeler kalkacak da işte o zaman anlayacaklar.”

Ama iş işten geçmiş olacak. İş işten geçmeden bu gerçekleri anlamayı Allah nasip etsin.

«مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّي أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ إِلَّا كَسَاهُ اللَّهُ عَزًّا
وَجَلَّ مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هـ وَأَبُو سَعِيدٍ فِي
«الضَّرَائِ»، وَالْحَاكِمُ وَقَالَ: مُنْكَرٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَزْمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ.»

*Mâ min mü'minin yu'azzî ehâhu bi-
musîbetin illâ kesâhullâhu azze ve celle min
huleli'l-cenneti yevme'l-kiyâmeti.*

İbn Mâce rivayet etmiş, Amr b. Hazm *radıyallahu anh'*ten hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Hiçbir müslüman yoktur ki müslüman kardeşinin başına gelmiş bir felaketten, bir

musibetten dolayı onu teselli edecek. Gidip yanına ziyaret edip bir taziye de bulunuyor, bir teselli de bulunuyor. Böyle bir kimse Allah ona kıyamet gününde omzuna, üzerine keramet libası, elbisesi giydirir. Sen dünyadayken musibete uğramış olan mü'min kardeşine gitmişsin, teselli etmişsin, gönlünü almışsın, tatlı sözler söylemişsin. Memnun etmişsin onu diye Allah ona bir ikram libası giydirir.”

Keramet; “ikram” veya “yücelik” demek. Mevki, makam, derece alameti demek oluyor.

Allah'ın kendisine ikram ettiği bir müstesna libas ile taltif olunur. Dünyada kardeşini gördüğü, gözettiği, üzüntüsüne, sıkıntısına ortak olduğu ve onun musibetinin acısını kendisi ile paylaştığı, musibetini hafiflettiği için!

i. Müslümanın Müslümanı Sevmesi

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bizim bilmediğimiz noktalardan bir tanesi daha vardır. Hani biz İslâm'ı namazdan ibaret sanıyoruz. Ramazan'da oruçtan ibaret sanıyoruz; çok kârlı olan bazı şeyleri atlıyoruz, bilmiyoruz. Bilmediğimiz çok kârlı olan

işlerden birisi de müslümanın müslümana muhabbet etmesidir, kardeşlik etmesidir, sevmesidir, tarikat dediğimiz şey de zaten bundandır. Tarikatlar ondan dolayı vardır.

Müslüman müslümanın ihvanıdır, kardeşidir. Ondan dolayı, âhîret kardeşi olduğundan dolayı büyük ecir alacak diye bu böyle olmuş oluyor. Müslümanın müslümanı sevmesi lazım, kardeşi olması lazım. Dostluk etmesi, ilgilenmesi lazım. Yardım etmesi, hacetini görmesi lazım. Teselli etmesi lazım. Bunların hepsi çok sevaplı şeylerdir. En basitinden, ilk adımından başlayalım:

«تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ صَدَقَةٌ»

Tebessümüke fî vechi ehîke sadakatün.

“Mü’min kardeşinin yüzüne nazar edip de tebessüm buyurman bile bir sadakadır.” diyor, Peygamber Efendimiz.

“Yüzüne bakman sadakadır, müslüman kardeşinin yüzüne bakıp da bir tebessüm buyurman, tebessüm edivermen bile sadakadır.” buyuruyor.

Onun ihtiyacını görmeye koşturursun. Bir derdi varmış, bir sıkıntısı varmış. Koşayım... O

zaman Allah da seni rûz-i mahşer de, kıyamet gününde ihtiyaçlarını giderir.

Böyle müjde var. Biri musibete uğradığı zaman taziyeye gittiğinde, teselliye gittiğinde, onun gönlünü alacak bir ziyaret yaptığında da o zaman da âhirette bir keramet libası giymeyi bir üniformayı, bir mânevî mertebeye nâil olmayı garanti ediyor, diye Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bildiriyor.

Allahu Teâlâ hazretleri; birbirimizi candan, has, hakiki, içten, kalpten sevmeyi nasip eylesin.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ
بُنْيَانٌ مَرصُوصٌ﴾

Innallâhe yuhibbullezîne yukâtilûne fî sebîlihi saffen ke-ennehüm bünyânün mersûsun.

Taşları birbirine örülmüş, kenetlenmiş duvar gibi birbirleriyle muhabbetli olan has, hakiki müslümanlar olmayı Allah bize de nasip eylesin. Bizden öncekilerde bunların mi-

salleri çok görülmüştür. Allah bize de nasip eylesin.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

2 Zilhicce 1410 / 26.06.1990

Mekke

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

